Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
2019-2024

Επιτροπή Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων

2022/2170(INI)

5.5.2023

ΣΧΕΔΙΟ ΕΚΘΕΣΗΣ

σχετικά με τη δημιουργία θέσεων εργασίας: δίκαιη μετάβαση και επενδύσεις αντικτύπου
(2022/2170(INI))

Επιτροπή Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων

Εισηγήτρια: Sara Matthieu

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

ΠΡΟΤΑΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ.....3

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ.....9

ΠΡΟΤΑΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με τη δημιουργία θέσεων εργασίας: δίκαιη μετάβαση και επενδύσεις αντικτύπου
(2022/2170(INI))

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,

– έχοντας υπόψη τη σύσταση του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 2022, σχετικά με τη διασφάλιση δίκαιης μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα[1],

– έχοντας υπόψη τη συμφωνία που συνήφθη κατά την 21η Διάσκεψη των Μερών της σύμβασης-πλαισίου του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή (COP) στις 12 Δεκεμβρίου 2015 στο Παρίσι (συμφωνία του Παρισιού),

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 11ης Δεκεμβρίου 2019, με τίτλο «Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία» (COM(2019)0640),

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 14ης Ιουλίου 2021, με τίτλο «Προσαρμογή στον στόχο του 55 %: υλοποίηση του στόχου της ΕΕ για το κλίμα με ορίζοντα το 2030 στην πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα» (COM(2021)0550),

– έχοντας υπόψη τη δήλωση με τίτλο «Supporting the Conditions for a Just Transition Internationally» [Υποστήριξη των συνθηκών για μια δίκαιη μετάβαση σε διεθνές επίπεδο], της 4ης Νοεμβρίου 2021, που εγκρίθηκε στην COP26 στη Γλασκόβη,

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 23ης Φεβρουαρίου 2022, σχετικά με την αξιοπρεπή εργασία παγκοσμίως για μια παγκόσμια δίκαιη μετάβαση και βιώσιμη ανάκαμψη (COM(2022)0066),

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 4ης Μαρτίου 2021, σχετικά με το σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (COM(2021)0102),

– έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/1056 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης[2],

– έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας[3],

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 17ης Σεπτεμβρίου 2020, με τίτλο «Μια αξιολόγηση σε επίπεδο ΕΕ των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα – Τόνωση της πράσινης μετάβασης και προώθηση της οικονομικής ανάκαμψης μέσω

[1] ΕΕ C 243 της 27.6.2022, σ. 35.
[2] ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 1.
[3] ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17.

ενοποιημένου σχεδιασμού για την ενέργεια και το κλίμα» (COM(2020)0564),

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 1ης Ιουλίου 2020, με τίτλο «Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο δεξιοτήτων για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα» (COM(2020)0274),

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 5ης Μαΐου 2021, με τίτλο «Επικαιροποίηση της νέας βιομηχανικής στρατηγικής του 2020: προς μια ισχυρότερη ενιαία αγορά για την ανάκαμψη της Ευρώπης» (COM(2021)0350),

– έχοντας υπόψη τη σύσταση του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2020, σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα[4],

– έχοντας υπόψη την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου μέτρων για την ενίσχυση του οικοσυστήματος παραγωγής προϊόντων τεχνολογιών μηδενικών καθαρών εκπομπών της Ευρώπης (πράξη για τη βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών) (COM(2023)0161),

– έχοντας υπόψη το άρθρο 54 του Κανονισμού του,

– έχοντας υπόψη τη γνωμοδότηση της Επιτροπής Περιφερειακής Ανάπτυξης,

– έχοντας υπόψη την έκθεση της Επιτροπής Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων (A9 0000/2023),

Α. λαμβάνοντας υπόψη ότι η πράσινη μετάβαση θα επεκτείνει σημαντικά τις οικονομικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την ενεργειακή απόδοση και την κυκλική οικονομία, και θα οδηγήσει παράλληλα στον μετασχηματισμό άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων·

Β. λαμβάνοντας υπόψη ότι, για να είναι δίκαιη, η μετάβαση θα πρέπει να αξιοποιήσει την ευκαιρία για τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας, την καταπολέμηση των διακρίσεων στην εργασία και τη βελτίωση των εργασιακών προτύπων·

Γ. λαμβάνοντας υπόψη ότι οι τομείς στους οποίους αναμένεται να προκύψουν ευκαιρίες απασχόλησης κατά τη μετάβαση σε οικονομίες με ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα εξακολουθούν να είναι σε μεγάλο βαθμό ανδροκρατούμενοι·

Δ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η επίτευξη ουδέτερου ισοζυγίου άνθρακα έως το 2050 θα απαιτήσει την πρόβλεψη των αλλαγών και τη θέσπιση συνθηκών-πλαίσιο που θα ευνοούν τη στήριξη της μετάβασης από τη μια θέση εργασίας στην άλλη, κάτι που απαιτεί την κατάρτιση, την επανειδίκευση και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του σημερινού εργατικού δυναμικού·

Ε. λαμβάνοντας υπόψη ότι το επενδυτικό κενό στη δράση για το κλίμα έχει εκτιμηθεί σε 520 δισεκατομμύρια EUR ετησίως έως το 2030·

[4] ΕΕ C 417 της 2.12.2020, σ. 1.

ΣΤ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η συμμετοχή των εργαζομένων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων στη διακυβέρνηση της μετάβασης και στην πρόβλεψη και την κοινωνική διαχείριση της αλλαγής αποτελεί προϋπόθεση για μια δίκαιη, χωρίς αποκλεισμούς και επιτυχή μετάβαση·

Πράσινη οικονομία – ευκαιρίες για την αγορά εργασίας

1. τονίζει ότι η μετάβαση σε ανανεώσιμες και κυκλικές κοινωνίες και οικονομίες αποτελεί ευκαιρία τόσο για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας όσο και για τη μετατροπή των υφιστάμενων σε πράσινες και βιώσιμες θέσεις εργασίας σε σχεδόν όλους τους τομείς·

2. σημειώνει ότι η δυνατότητα δημιουργίας θέσεων εργασίας της πράσινης μετάβασης συνδέεται επίσης με βιώσιμες οικονομικές δραστηριότητες —όπως η ενεργειακή ανακαίνιση και επισκευή κτιρίων, και η βιολογική γεωργία—, οι οποίες απαιτούν μεγαλύτερη ένταση εργασίας από τις δραστηριότητες που αντικαθιστούν·

3. σημειώνει ότι η μετάβαση παρουσιάζει αξιόλογες προοπτικές για τη δημιουργία τοπικών θέσεων εργασίας που δεν μπορούν να μεταφερθούν εκτός συνόρων, γεγονός που θα συμβάλει στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής κυριαρχίας και ανθεκτικότητας·

4. καλεί την Επιτροπή να αναπτύξει εννοιολογικές κατευθυντήριες γραμμές για τον ορισμό του τι συνιστά μια πράσινη θέση εργασίας, έχοντας ως βάση τις δυνατότητές της για τον οικολογικό προσανατολισμό της οικονομίας και τη συμβολή της στην υγεία και την ευημερία των ανθρώπων και στην αξιοπρεπή εργασία·

Αξιοπρεπής εργασία για μια δίκαιη μετάβαση

5. τονίζει ότι η πράσινη μετάβαση της αγοράς εργασίας θα πρέπει να συμβαδίζει με την ανοδική σύγκλιση προς καλύτερες συνθήκες εργασίας και ελκυστικότερους διαύλους σταδιοδρομίας·

6. επαναλαμβάνει την έκκλησή του να εξαρτάται η ενωσιακή χρηματοδότηση, συμπεριλαμβανομένων των κρατικών ενισχύσεων, από στόχους δημόσιας πολιτικής, ιδίως από κοινωνικές απαιτήσεις· υπογραμμίζει ότι οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να δίνουν το παράδειγμα και να θέτουν κοινωνικά κριτήρια στις δημόσιες συμβάσεις· ζητεί την αναθεώρηση της οδηγίας για τις δημόσιες συμβάσεις προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι επωφελούμενες εταιρείες στηρίζουν τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, τις υψηλής ποιότητας θέσεις εργασίας, τις υψηλής ποιότητας μαθητείες, την αξιοπρεπή και ισότιμη αμοιβή και κατάρτιση·

7. υπενθυμίζει ότι η στρατηγική της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους ειδικούς κινδύνους σε νέους τομείς, καθώς και τους κινδύνους που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος·

8. τονίζει τη σημασία της συμμετοχής των νέων στον σχεδιασμό της μετάβασης· καλεί τα κράτη μέλη να διευκολύνουν την πρόσβαση των νέων σε αμειβόμενες, ποιοτικές και χωρίς αποκλεισμούς περιόδους πρακτικής άσκησης και μαθητείας·

9. τονίζει ότι η ισότητα των φύλων θα πρέπει να καταστεί αναπόσπαστο μέρος των στρατηγικών για την πράσινη οικονομία· καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να

λάβουν όλα τα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι υφιστάμενες ανισότητες μεταξύ των φύλων δεν θα μεταφερθούν στην αναδυόμενη πράσινη οικονομία·

Δεξιότητες για μια δίκαιη μετάβαση

10. τονίζει την ανάγκη παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε τομείς όπου έχουν εντοπιστεί ανάγκες σε δεξιότητες στις αγορές εργασίας, καθώς και σε μελλοντοστραφείς τομείς, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η αγορά εργασίας είναι έτοιμη για την πράσινη μετάβαση·

11. τονίζει ότι κάθε εργαζόμενος πρέπει να απολαύει το ατομικό δικαίωμα στην εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και τη διά βίου μάθηση, το οποίο θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται σε όλες τις ενωσιακές και εθνικές περιβαλλοντικές πολιτικές, καθώς και στις εταιρικές στρατηγικές μετριασμού και προσαρμογής· υπογραμμίζει το γεγονός ότι το δικαίωμα στην κατάρτιση θα πρέπει να περιλαμβάνει εκπαιδευτική άδεια μετ' αποδοχών·

12. τονίζει τον ρόλο του κοινωνικού διαλόγου, των συλλογικών διαπραγματεύσεων και των κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό εθνικών, τομεακών και ειδικών ανά εταιρεία στρατηγικών ποιοτικής απασχόλησης και κατάρτισης·

13. καλεί τα κράτη μέλη να εντάξουν την αειφόρο ανάπτυξη και τις περιβαλλοντικές ικανότητες και δεξιότητες στα συστήματα παιδείας και κατάρτισης·

14. τονίζει ότι η κατάρτιση θα πρέπει να είναι επαρκούς ποιότητας και να οδηγεί σε επικύρωση των προσόντων μέσω διαφανών και σαφών συστημάτων αναγνώρισης και πιστοποίησης που επιτρέπουν τη μεταξύ τους σύγκριση·

Η αναγκαιότητα της συνοχής των δημόσιων πολιτικών για την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού της πράσινης μετάβασης όσον αφορά την απασχόληση

15. επισημαίνει ότι η πλήρης εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας είναι απαραίτητη για την εξ ολοκλήρου πραγμάτωση του δυναμικού της πράσινης οικονομίας και, κατά συνέπεια, για τη δημιουργία θέσεων εργασίας·

16. καλεί την Επιτροπή να διενεργήσει εκτίμηση κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων —η οποία θα καλύπτει τις θέσεις εργασίας, τις δεξιότητες και τις συνθήκες εργασίας— για όλη την περιβαλλοντική νομοθεσία·

17. ζητεί την αναθεώρηση του κανονισμού για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης, προκειμένου να επικαιροποιηθούν τα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα σύμφωνα με τους στόχους της δίκαιης μετάβασης·

18. τονίζει τη σημασία των κρατών μελών για την ενθάρρυνση του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών διαπραγματεύσεων σε τομεακό επίπεδο, ιδίως σε νεοεμφανιζόμενες πράσινες βιομηχανίες, καθώς και για τη συμμετοχή των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων· τονίζει ότι η οδηγία για τους κατώτατους μισθούς προσφέρει μια εξαιρετική ευκαιρία για την ενίσχυση των συλλογικών διαπραγματεύσεων και της παρουσίας συνδικαλιστικών οργανώσεων σε αναδυόμενους τομείς·

19. ζητεί την επικαιροποίηση της οδηγίας 2002/14/ΕΚ σχετικά με την ενημέρωση και τη διαβούλευση των εργαζομένων στην ΕΕ, προκειμένου να συμπεριληφθούν τα δικαιώματα ενημέρωσης και διαβούλευσης στα σχέδια μετάβασης που εφαρμόζουν οι εταιρείες σε όλες τις δραστηριότητες και τις αξιακές αλυσίδες τους·

20. ζητεί την υποχρέωση όλων των εταιρειών που συμμετέχουν στην πράσινη μετάβαση να υιοθετήσουν σχέδια δίκαιης μετάβασης, κατόπιν διαπραγμάτευσης με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και τους εκπροσώπους των εργαζομένων·

21. εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι η πρόταση της Επιτροπής σχετικά με την επανεξέταση της οικονομικής διακυβέρνησης δεν δημιουργεί επαρκή δημοσιονομικά περιθώρια ώστε να επιτρέψει στα κράτη μέλη να αυξήσουν τις οικολογικές και κοινωνικές επενδύσεις στην απαιτούμενη κλίμακα·

22. ζητεί τη σημαντική μετατόπιση από τη φορολόγηση των μισθών στη φορολόγηση του πλούτου εντός της ΕΕ, προκειμένου να δοθούν κίνητρα για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και να μειωθούν οι ανισότητες·

23. τονίζει τη σημασία των ισχυρών διχτυών ασφαλείας που συμπληρώνουν τα μέτρα δημιουργίας θέσεων εργασίας και διασφαλίζουν ότι κανείς δεν θα μείνει στο περιθώριο, συμπεριλαμβανομένης της επαρκούς ελάχιστης εισοδηματικής στήριξης, επαρκών επιδομάτων ανεργίας και κατώτατων μισθών·

Ο ρόλος των επενδύσεων στη δημιουργία βιώσιμων θέσεων εργασίας

24. αναγνωρίζει τη σημασία των επενδύσεων με κοινωνικό αντίκτυπο στη χρηματοδότηση οργανισμών που ανταποκρίνονται σε κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανάγκες και υπόσχονται ρητά μετρήσιμη κοινωνική και περιβαλλοντική απόδοση, μεταξύ άλλων όσον αφορά την απασχόληση και την ποιότητα της εργασίας·

25. υπογραμμίζει τον καίριο ρόλο που διαδραματίζει ο ιδιωτικός και ο χρηματοπιστωτικός τομέας στη διοχέτευση της χρηματοδότησης προς βιώσιμες επενδύσεις και στη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία·

26. ζητεί την ταχεία δημιουργία ενός ταμείου ευρωπαϊκής κυριαρχίας, με νέα χρηματοδότηση της ΕΕ, για την κινητοποίηση επενδύσεων μεγάλης κλίμακας στην πράσινη τεχνολογία·

27. ζητεί να διευρυνθεί το μέγεθος και να επεκταθεί το θεματικό πεδίο εφαρμογής του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης·

28. καλεί την Επιτροπή να συνεχίσει να παρακολουθεί και να ενθαρρύνει τις επενδύσεις και τις δαπάνες για τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας στο πλαίσιο του NextGenerationEU, του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+, και να διασφαλίσει ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξακολουθεί να συμμετέχει ενεργά·

°

° °

29. αναθέτει στην Πρόεδρό του να διαβιβάσει το παρόν ψήφισμα στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Η κλιματική αλλαγή θα έχει σοβαρές και δυνητικά καταστροφικές συνέπειες. Είναι σημαντικό να αναστραφεί αυτή η τάση για τον πλανήτη μας, για τις μελλοντικές γενιές, καθώς και για την προστασία των θέσεων εργασίας και των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Αυτό θα απαιτήσει στρατηγικές μετριασμού και προσαρμογής σε όλους τους τομείς της οικονομίας μας. Η απανθρακοποίηση των οικονομικών τομέων θα προσφέρει ευκαιρίες για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ιδίως στους τομείς της ενέργειας και της κυκλικής οικονομίας.

Το Ευρωπαϊκό Έτος Δεξιοτήτων και η προτεινόμενη πράξη για τη βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών δίνουν αρκετή έμφαση στον ρόλο των δεξιοτήτων κατά τη μετάβαση. Η αναβάθμιση των δεξιοτήτων, η επανειδίκευση και η διά βίου μάθηση αποτελούν σε κάθε περίπτωση ζωτικής σημασίας στοιχεία για να διασφαλιστεί ότι η μετάβαση είναι πραγματικά δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς. Ωστόσο, η δίκαιη μετάβαση δεν αφορά μόνο την κατάρτιση και τις δεξιότητες.

Η πράσινη μετάβαση θα πρέπει να αποτελέσει ευκαιρία για την παροχή στους εργαζομένους περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας με σταθερή απασχόληση, δίκαιη αμοιβή και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας, με τη συμμετοχή εργαζομένων και συνδικαλιστικών οργανώσεων σε κάθε στάδιο της διαδικασίας. Κατά τη μετάβαση σε μηδενικές καθαρές εκπομπές, η εστίαση αποκλειστικά στις δεξιότητες και την ποσότητα των θέσεων εργασίας που δημιουργούνται δεν θα είναι αρκετή για να εγγυηθεί η δικαιοσύνη, εάν η φτώχεια και η ανισότητα των εργαζομένων, η οικονομική ανασφάλεια και η επισφαλής εργασία συνεχίσουν να αυξάνονται. Απαιτούνται αλλαγές για να διασφαλιστεί η ανοδική σύγκλιση και να μη τεθεί σε κίνδυνο η ποιοτική απασχόληση.

Ταυτόχρονα, η δημόσια στήριξη προς τις επιχειρήσεις θα πρέπει πάντα να εξαρτάται από τον σεβασμό των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη μπορούν να έχουν ισχυρή καθοδηγητική επίδραση, διασφαλίζοντας ότι οι εταιρείες που επωφελούνται από τη στήριξη της ΕΕ αναβαθμίζουν τις συνθήκες εργασίας τους και επενδύουν σε βιώσιμες θέσεις εργασίας.

Ένα είναι βέβαιο: ούτε ο δημόσιος ούτε ο ιδιωτικός τομέας μπορούν να εφησυχαστούν με την κατάσταση της αγοράς εργασίας στο πλαίσιο της μετάβασης. Μια δίκαιη μετάβαση συνεπάγεται ταχεία πρόβλεψη των αλλαγών —από εταιρική, κανονιστική και επενδυτική άποψη. Το σύστημα κινήτρων θα πρέπει να προωθεί τη δημιουργία ποιοτικών και βιώσιμων θέσεων εργασίας, ενώ θα πρέπει να αποφεύγονται οι επενδύσεις με αρνητικό περιβαλλοντικό και κοινωνικό αντίκτυπο.